

TUNTOSARVI

Nro 19 1986

TUNTOSARVI

Kuulonäkövammaisten lehti
ilmestyy 48 kertaa vuodessa, perjantaisin
Nro 19/86
12. vuosikerta

JULKAISIJA

Näkövammaisten Keskusliitto ry.

PÄÄTOIMITTAJA Orvokki Holopainen
TOIMITTAJA Timo Pietilä

TOIMITUKSEN OSOITE

Näkövammaisten Keskusliitto
Mäkelänkatu 50, 00510 Helsinki
puh. (90) 77041/227

SISÄLLYS

Heippa kaikki	1
Maanparannus on tärkein kevättoimi	3
Ajankohtaista	6
Kuurosokeat Marokossa	13

TUNTOSARVI

9.5.1986

Heippa kaikki...

... ja tervehdys täältä Kuopion kuulonäkövammaisten kerholta!!!

Kerhomme perustettiin lokakuussa -85 ja se on osoittautunut kivaksi jutuksi. Kerholle olemme koontuneet kerran kuukaudessa tapaamaan ystäviä, askartelemaan, viettämään kivaa kahvihetkeä ja muuten vaan vapaasti olemaan. Usein olemme saaneet yllätysvieraita visiitille kerhoomme ja on aina kiva tutustua uusiin ihmisiin.

Kerhon kautta saamme myös monenlaista uutta informaatiota apuvälineistä ja erilaisista palveluista joita olisi mahdollista käyttää. Huhtikuussa kerhossamme vieraili mm. Säde Tuovinen, joka on juuri valmistunut liikkumistaidon ohjaajaksi. Säde kertoi, että apua voidaan tarvita esim. muutettaessa uuteen, outoon asuinympäristöön. Silloin ohjaaja voisi tulla paikan päälle ja yhdessä opeteltaisiin helpot, turvalliset reitit ja tavat liikkua uudessa ympäristössä. Tällaista palvelua voidaan kysyä kaikkinaisissa probleemoissa mikä koskee vammaisten liikkumista yleensä.

Kuopion kerhossa meitä on parhaimmillaan n. 15 jäsentä plus vieraat ja tunnelma on mukava... aika tahtoo usein vain loppua kesken. Kerhon miehet ovat mukavaa, sydämellistä porukkaa, joille emäntä on

opettanut halaamistaidon! Monelta se sujuukin jo luontevasti ja on todella lämmittävä tapa tervehtiä ja hyvästellä ystäviä. Keksi- ja Etelä-Euroopassa halaminen on ele siinä kuin täällä Suomessa kättely. Kymmen vuotta alan »opiskelua» paikan päällä juurrutti tavan niin sitkeästi mieleen, että aivan automaattisesti sitä rutistaa isoakin jörrikkää (ystävää) tilanteessa jossa normaalisti vaan muodollisesti kättelisi. Palaute on aina ollut niin välitöntä ja positiivista että todella lämpimästi soisin tavan yleistymistä... kokeilkaapa vaan muutkin!

Kerhotoiminta on osoittautunut mielekkääksi mahdollistamalla säännölliset tapaamiset toisten kuulonäkövammaisten kanssa. On hyvä tietää ettet ole yksin; on muitakin samanlaisia kuin sinä... ihmisiä, jotka ymmärtävät sinua ja hyväksyvät sinut joukkoonsa varauksetta. Sentähden toivoisimme, että kaikki tulisivat mukaan toimintaamme. Uudet ystävät otamme vastaan kuin mieluisan lahjan! Sinäkin, joka vielä epäröit tulla mukaan, rohkaise mielesi edes kerran ja tule katsomaan... voit yllättyä mukavasti. Et ainakaan voi hävitä tai menettää mitään, paitsi ennaakkoluulosi!

Kerholla pyrimme siihen, että asiat tulevat kaikille ymmärretyksi ja että kaikkia ymmärretään. Jos haluat oman, tutun tulkin mukaan, tervetuloa molemmat!

Kerhomme kokoontuu Kuopiossa vielä 15.5. ennen kesälomien alkua ja sitten tuleekin vähän pitempi tauko tapaamisille. Lomien jälkeen jatkammekin sitten entistä innokkaammin Ailin, Toivon, Joukon, Juhan, Ilkan, Niilon, Matin, Jussin, Erkin ja toivon mukaan mo-

nen muun entisen ja uuden ystävän kanssa. Toivomme myös, että kivat ja ystävälliset tulkkimme Pirkko ja Marjukka voisivat pitkään pysyä »veneessä mukana».

Juu, niin... ja olisi mukava ystävyystyö muiden kerhojen kanssa ja ehkäpä järjestää piristäviä vaihtovierailuja puolin ja toisin mahdollisuuksien mukaan. Maailma on sentään avarampi kuin oma pieni kerhomme, joka kuitenkin omalla tavallaan on ISO juttu!

Kaunista kevätkesää ja paljon lämpimiä halauksia kaikille!

Toivoo

Seija Troyano

Maanparannus on tärkein kevättoimi

Onnellisinta, mitä simenelle voi tapahtua, on päästä lämpimään, kosteaan ja kuohkeaan multa. Kun simen on itänyt ja kasvanut taimeksi, se tarvitsee lämpöä, kosteutta ja valoa ilman lisäksi. Edelleen kasvaessaan sen on saatava myös ravintoa. Viljelijän tehtävänä on huolehtia siitä, että kasvilla on kutakin näistä riittävästi. Kaikki viljelijän kevättoimet vaikuttavat monin tavoin kasvamiseen. Esimerkiksi lannoitus voi olla samalla maanparannusta. Ojitus poistaa liian kosteuden ja lisää maan ilmavuutta. Muokkaus lisää lämpöä ja voi vaikuttaa lannoituksen tavoin.

Kasvimaan paikaksi edullisin on etelä- tai lounais-

rinne, joka saa sekä valoa että lämpöä. Jo vähäinekin rinne kannattaa käyttää hyväksi. Sopivan rinteeseen puuttuessa avoin paikka, jota puut ja rakennukset eivät varjosta, saa kelvata. Puut ovat sikälikin haitallisia, että niiden juuret tunkeutuvat kasvimaan ja sananmukaisesti riistävät siitä sekä veden että ravinnon.

Tasamaalla mullan lämpimyyttä voidaan lisätä muotoilemalla siitä harjuja ja penkkejä, jollaisia on tapanan tehdä esimerkiksi perunalle ja kurkulle. Maan laatu onkin ja pienenmpi ongelma, koska sitä voidaan parantaa. Hyvä puutarhamaa on ennen kaikkea kuohkeaa eli suunnilleen puolet siitä on ilmaa. Ellei maa ole tällaista, siihen sekoitetaan maanparannusaineita kuten kasvuturvetta, kuorihumusta, kompostimultaa tai kompostoitua lantaa. Harvoin maasta tulee kertakäsittelyllä ihanteellista. Tavallisempaa on, että maanparannuksesta tulee elämänikäinen harrastus.

Maan ilmavuus on tärkeämpää kuin luulisikaan, sillä vain ilmavassa maassa kasille kehittyy voimakas juuristo, joka on sen kasvun tärkein tekijä. Muokkaus tosin kuohkeuttaa maata, mutta sen tuottama kuohkeus ei ole pysyvää. Pysyvät kuohkeus syntyy vasta maan eliöiden toiminnan tuloksena niiden hajoittaessa maassa olevia eloperäisiä jätteitä.

Viljelijän osuudeksi jää toimittaa maahan näitä jätteitä; kompostia, lantaa, turvetta ja muuta sen tapaista. Kuohkeaa maata pystyy varastoimaan ilman lisäksi vettä. Se ei kuivu yhtä herkästi eikä kaipaa kastelua niin usein kuin tiivis maa.

Myös kalkitus kuuluu maanparannukseen. Monetkaan puutarhakasvit eivät kaipaa lisäkalkkia, mutta ne hyötyvät kalkituksen välillisistä vaikutuksista. Kalkitus parantaa mm. pieneliöiden toimintamahdollisuuksia.

Kasvien ravinnon rittävyydestä hulehditaan lannoittamalla. Mitä huonommassa kunnossa maa on, sitä tärkeämpää on käyttää lannoitetta. Lannoitteet hyödyttävät kasveja muutoinkin kuin vain ravintona. Esimerkiksi kompostimulta ja kompostoitu lanta hyödyttävät maata monin tavoin. Ne vilkastuttavat maan eliötoimintaa, parantavat sen rakennetta ja lisäävät ilmaavuutta. Lannan ja kompostin käyttöä rajoittaa useimmiten se, että niitä on vaikea hankkia tarpeeksi. Vähäiset määrät käytetään tehokkaasti hyväksi siten, että ne sijoitetaan kylvövakoihin tai sekoitetaan aivan maan pintakerrokseen enintään viiden sentin syvyyteen.

Talven jäljiltä maa on kosteaa mutta kylmää. Muokkaukseen ryhdytään vasta, kun maa on lämmennyt ja liika kosteus on haihtunut siitä. Lämpenemistä voidaan parantaa peittämällä maa läpinäkyvällä muovilla viikko tai paria ennen kylvöä. Muovipeitteellä voidaan estää myös kosteuden haihtuminen mukautusta maasta silloin kun kylvö jostain syystä viivästyy.

Pienen kasvimaan kevätmuokkaukseen sopii parhaiten tukevapiikkinen kääntötalikko. Pehmeässä, riikaruohottmassa maassa riittää, kun se pistetään maahan ja multa kuohkeutetaan kääntämättä sitä. Huonokuntoinen maa vaatii kovemman käsittelyn. Maanparannusaineet levitetään maan pinnalle ja maa

käännetään noin puolen talinkonterän syvyyteen. Kokkareet isketään hajalle ja rikkaruohonjuuret nypitään pois. Aina vähän väliä pitää pinta haravoida taiseksi, ettei kallisarvoinen kevätkestaus haihtuisi. Kovan maan muokkaukseen voi kääntötalikon sijasta käyttää jyräintä.

Viimeistään muokkauksen jälkeen viljelijän on aika upottaa kätensä multa ja tunnustella aikaansaannostaan. Jos tuloksena on lämmintä, kosteaa, muhevaa multaa, on luvassa hyvä kasvu, kylvipä siihen mitä tahansa.

Hannele Vainio Helsingin Sanomien kuukausiliitteessä 2/86

AJANKOHTAISTA

Armeija esittää palvelusikärajan laskua

Puolustusvoimat haluaa alentaa vuodella asevelvollisten palvelukseenastumisikä. Alentaminen merkitsee sitä, että armeijaan voisi mennä jo 19-vuotiaana muutoinkin kuin vapaaehtoisena. Vapaaehtoisena voi armeijaan mennä jo 17-vuotiaana.

Puolustusvoimat perustelee hanketta sillä, että 1990-luvulla ikäluokat pienenevät.

Helsingin Sanomat 25.4.

Ydinvoimalaonnettomuus Neuvostoliitossa – Suomessa ei hätää

Tsernobylin ydinvoimalassa raivonnut tulipalo on aiheuttanut maailman toistaiseksi ilmeisesti tuhoisimman ydinvoimalaonnettomuuden Neuvostoliitossa. Liki tuhannen kilometrin päässä Suomen rannikosta Kiovan kaupungin pohjoispuolella sijaitseva voimala syttyi tuleen 26.4. Lähes viikon kestäneen tulipalon aikana yksi voimalan rektoreista paloi maan tasalle. Reaktorin polttoaineena käytetyn uraanin palaessa ilmaan pääsi runsaasti radioaktiivista säteilyä. Säteilyn lisääntyminen voitiin mitata kaikissa pohjoismaissa, Puolassa, Tsekkoslovakiassa ja Unkarissa.

Neuvostoliitto ei ole ilmoittanut kuinka suuria radioaktiivisuusmääriä sen alueella on todettu. Suomen viranomaiset päättivät kuitenkin varmuuden vuoksi evakuoida kaikki Kiovassa oleskelleen suomalaiset. Suomessa suoritettujen mittausten mukaan nämä suomalaiset eivät oleet kuitenkaan saaneet vaarallisen suurta annosta radioaktiivista säteilyä. Neuvostoliitto on ilmoittanut, että onnettomuudessa kuoli kaksi ja loukkaantui liki 200 ihmistä, heistä parikymmentä vakavasti. Säteilyn ympäristölle aiheuttamista vahingoista Neuvostoliitossa ei ole tietoa. Radioaktiivinen säteily aiheuttaa liian suurina annoksina syöpää ja kehitysvaurioita ihmisissä, eläimissä ja kasveissa.

Neuvostoliitossa nyt tuhoutunut ydinvoimala ei ole

rakenteeltaan samanlainen kuin suomalaiset ydinvoimalat. Silti Suomeen pikapuoliin rakennettavaksi aiotun uuden ydinvoimalan rakentamisen arvioidaan nyt viivästyvän. Myös ydinvoimaa vastustavien määrän odotetaan kasvavan.

Ydinvoiman käyttö sähkön tuottamisessa on ollut hyvin kiistanalaista. Ydinvoiman puolustajat pitävät sen tuottamisessa esiintyviä riskejä niin pieninä sen etuihin nähden, että ydinvoimaa voidaan hyvin ja turvallisesti käyttää. Ydinvoiman vastustajat puolestaan viittaavat onnettomuusvaaran lisäksi jätteisiin, joita ydinvoimala tuottaa. Ydinvoimalasta syntyy radioaktiivisia jätteitä, jotka pysyvät vaarallisen radioaktiivisina satoja vuosia. Puolustajat sen sijaan sanovat, että nämä jätteet voidaan sulkea tynnyreissä kallioluoliin eikä niistä ole kenellekään koskaan vaaraa.

Norja hallitus vaihtuu

Norjassa viisi vuotta vallassa ollut pääministeri Kåre Willoch in johtama oikeistohallitus on jättänyt eronpyynnön kuningas Olaville. Syynä on se, että hallitus ei saanut riittävästi tukea suurkäräjillä (vastaa Suomen eduskuntaa) lakiesitykselleen Norjan talouden kohentamiseksi. Norja on joutunut suuriin taloudellisiin vaikeuksiin sen jälkeen kun öljyn hinta on laskenut. Norja tuottaa Pohjanmerellä suuria määriä öljyä ja on rakentanut kansallisen hyvinvointinsa öljyn varaan.

Hallituksen säästötoimet eivät olleet työväenpuolu-

een mieleen. Se vaatii talouden kohentamiseksi mm yksivuotista hyvätuloisten lisäveroa. Uuden hallituksen johtajaksi tulee todennäköisesti nyt työväenpuolueen puheenjohtaja Gro Harlem Brundtland.

Helsingin Sanomat 1.5.

Siemenpula yllätti perunanviljelijät

Pula siemenperunoista on yllättänyt viljelijät eri puolilla maata. Pahin on tilanne Itä- ja Etelä-Suomessa. Näillä alueilla on peruna säilynyt varastoissa huonosti, sillä perunannoston aikaan viime syksynä oli huono sää. Isännät ovat luottaneet viime syksynä tekemiinsä siemenperunatilauksiin, ja myyneet siksi laareistaar kaikki perunat. Kukaan ei ole kertonut heille ettei viime syksynä tilattuja siemenperunoita voida toimittaa kuin ehkä puolet tilatuista määristä. Mikäli kasvukaudesta tulee normaali, ei perunasta ole kuitenkaan odotettavissa pulaa ensi talvena.

Helsingin Sanomat 27.4.

Paavo Väyrysestä Keskustapuolueen presidenttiehdokas

Keskustapuolueen puoluehallitus päätti yksimielisesti suositella, että puolueen puheenjohtaja, ulkoministeri Paavo Väyrynen (39 v.) nimettäisiin puolueen presidenttiehdokkaaksi. Lopullisen valinnan presidenttiehdokkaasta tekee puoluekokous ensi kesäkuussa,

mutta siitä huolimatta Väyrysen valintaa pidetään varmana jo nyt. Seuraavat presidentinvaalit järjestetään vuonna 1988.

Ministeriö aikoo luopua talvirengaspakosta

Liikenneministeriö suunnittelee talvirenkaiden käyttöpakon poistamista. Talvirenkaiden käyttöpakon poistaminen liittyy yhtenä toimenpiteenä muiden joukossa pakettiin, jolla yritetään vähentää teiden kulumista. Liikenneministeri Matti Luttinen painottaa, ettei uudistuksia lähdetä tekemään turvallisuuden kustannuksella. Talvirenkaiden tilalla saisi käyttää vain karkeakuviaisia kesärenkaita. Tarkempia ehdotuksia on odotettavissa työryhmältä, jonka on määrä jättää ehdotuksensa tämän vuoden lokakuussa.

Helsingin Sanomat 26.4.

Sinisalosta tuli puoluejohtaja

Taistolaiskommunistien pitkäaikainen voimahahmo Taisto Sinisalo valittiin puolueen puheenjohtajaksi. Sinisalon valitsi yksimielisesti johtajaksi Suomen Kommunistisen puolueen (Skp) järjestöjen kokous, joka oli koolla Tampereella. Kokous valitsi taistolaisille täydellisen puoluekoneiston, joka täyttää itsenäisen puolueen tunnusmerkit. Virallisesti taistolaiset eivät kuitenkaan ole ainakaan vielä muodostaneet Suomeen

omaa kommunistista puoluetta. Taistolaisten enemmistö haluaa vallata Arvo Aallon johtaman ns. enemmistöläisten hallitseman Skp:n. Suomessa on nyt siis kaksi ryhmää, joihin käyttävät Skp:n tunnuksia.

Helsingin Sanomat 28.4.

Suomi sijoittui neljänneksi jääkiekon MM-kisoissa

Suomen maajoukkue saavutti neljännen sijan tämän vuoden MM-turnauksessa. Milloinkaan aikaisemmin ei Suomen joukkue ole ollut yhtä lähellä mitalisijoja kuin tänä vuonna. Tasapeli Kanadaa vastaan olisi tuonut suomalaisille rittävästi pisteitä pronssimitalievarten, mutta alle kolme minuuttia ennen ottelun loppua teki Kanadan joukkue maalin ja voitti ottelun maalein 4-3. Samalla Kanada varmisti itseleen pronssimitalin. Maaailmanmestaruuden voitti Neuvostoliiton joukkue. Se ei hävinnyt yhtään ottelua koko turnauksen aikana. Toiseksi sijoittui Ruotsi.

Japanin keisari Hirohito on ollut vallassa 60 vuotta

Japanin keisari Hirohito on ollut vallassa nyt 60 vuotta. Samaan aikaan Japanin päämies vietti 85-vuotis syntymäpäiväänsä. Hirohiton aikana on Japanin keisarin asema kokenut suuren muutoksen. Hirohito on

Japanin 124. keisari hallitsijasuvussa, jonka sanotaan juontavan peräti yli 2600 vuoden takaiseen aikaan.

Toisen maailmansodan loppuun saakka keisaria kohdeltiin jumalallisena olentona, jota tavalliset ihmiset eivät saaneet edes suoraan katsoa. Toinen maailmansota muutti tilanteen. Japani joutui sotaan Yhdysvaltoja vastaan ja hävisi. Tuolloin monet pitivät keisaria suurimpana sotarikollisena, koska hänellä oli päättäjävalta sotakysymyksissä. Hirohito kuitenkin jätettiin rankaisematta. Yhdysvaltalaiset kuitenkin muuttivat hänen asemaansa niin, että hänestä tuli »kansakunnan yhtenäisyyden symboli». Hirohito itse julisti tuolloin radiossa vääriksi käsitykset keisarihahmon jumalallisuudesta.

Korkeasta iästään huolimatta keisari Hirohito tekee edelleen säännöllisiä työpäiviä, allekirjoittaa asiakirjoja siveltimellä ja hoitaa virallisia edustustehtäviä. Vapaa-aikanaan hän harrastaa meribiologiaa, eli meren elämän tukimusta. Keisari Hirohito ei osallistu politiikkaan. Myöskin Hirohiton poika, kruununprinssi Akihito pysyttelee politiikan ulkopuolella. Tätä pidetäänkin syynä siihen, että suurin osa japanilaisista kannattaa keisaria valtion symbolina.

Helsingin Sanomat 29.4.

Kuurosokeat Marokossa

Pääsiäisen aikoihin 8 kuurosokeaa teki oppaittensa kanssa kahden viikon matkan Marokkoon, Agadiriin.

● Virkamieslakon alaisesta Suomesta DC-10 lennätti ryhmämme viidessä tunnissa lähelle päiväntasaajaa. Agadirista Saharan reunalle on kuitenkin vielä matkaa 800 km.

● Marokkolaisten suhtautuminen kuurosokeisiin oli ystävällistä. Marokossa ei ole sosiaalihuoltoa lainkaan, vaan vammaiset ja vanhukset hoidetaan perheissä tai he kerjäävät tai elävät kaupittelemalla jotakin tavaraa. Kuurosokeutta marokkolaiset eivät pitäneet pahana asiana, vaan sanoivat, että se on Allahin tahto ja ihmisten on se hyväksyttävä. Marokkolaisten suhtautuminen ryhmäämme ja varsinkin kuurosokeisiin oli hyvin välitöntä. Hotellissa henkilökunnasta monet oppivat käyttämään useita viittomia. Marokossa vammaisia ei ole suljettu laitoksiin, vaan he elävät muiden ihmisten parissa. Uimarannalle johtavalla polulla nämä katselivat turisteja suurin murheellisin silmin käsi ojossa pyytäen dirhamia.

● Marokossa asuu 23 miljoonaa ihmistä. Siellä puhutaan useita kieliä: mm. ranskaa, useita berberimurteita, arabiaa, espanjaa. Kuningas on hyvin arvostettu; hän tulee heti Allahin jälkeen ja marokkolaiset rakastavatkin kuningastaan, Hassan II:sta hyvin suuresti. Saapuessamme Agadiriin kaupunki oli koristeltu värikkäästi, koska sinne odotettiin Hassania. Hän ei kuitenkaan tullut.

Maanjäristys tuhosi Agadirin täydellisesti vuonna 1960. Ihmisiä kuoli 15.00. Nykyisten hotellien vakuutettiin kuitenkin kestäväen mahdollisten uusien järjestysten yllättäessä.

Marokkolaiset elävät hyvin perinteisesti. Maaseudun työmenetelmät ovat Jeesuksen aikaisia. Työttömyys on yli 30 %, mutta ihailtavinta on se, että he tulevat todella vähällä toimeen ja ovat silti tyytyväisiä ja iloisia. Teimme retken Marrakechiin. siellä marokkolainen elämäntapa esittäytyi värikylläisenä. Vanhassa kaupungissa eli ns. Medinassa sijaitseva tori Souk oli levittäytynyt 13 hehtaarin alueelle. Sen lähellä sijaitsevalla Sadunkertojan torilla ihmisiä oli kerääntynyt valtavasti seuraamaan erilaisia esityksiä. Meihin teki valtavan vaikutuksen sadunkertoja, joka silmät kekeleinä palaen ja sylki suusta roiskuen kertoi tarinaa ympärillä olevalle kuulijakunnalle. Maustekaupasta ostimme saframia, marokkolaista lihamaustetta ja kaikenlaisia tököttejä. Kaupan oli myös espanjalaisia tulikärpäsiä, joilla elvytetään elinvoimaa lemmentöihin. Lyhtyjen syttyessä jouduimme jättämään tuon lumoavan kaupungin.

Marokossa ei ole marketteja, vaan kaikki tavara myydään kovasti tinkien toreilla pienissä kojuissa. Ihmiset näyttävät olevan aina yhdessä toistensa kanssa. Siellä ei varmaan tunneta käsitettä »yksinäisyys». Islamin lait ovat hyvin ankarat ja uskonnon vaikutus näkyy jokapäiväisessä elämässä. Allahin ylistyshuuto kaikui yli kaupungin useita kertoja vuorokaudessa. Ihmiset ovat hartaita ja uskonnollisia. Allahin oppien

mukaan »ruumiin hedelmät» on peitettävä. Naise käyttävät huntua ja pitkää kaapua. Uimarannalla meininki oli vapaampaa. Miespuoliset kuurosokeat saivat putkinäöllään seurata uuden yläosattoman muodisallimia näkymiä. Ja meri oli kaikkein parasta. Ser tyrskyissä käytiin useita kertoja. Rannan tuntumaan rakennettiin kuinkaalle uutta upeaa linnaa. Berberilloissa tanssittiin rymikkäitä, yksinkertaisia berberitansseja ja syötiin voimakkaasti maustettuja ruokia Tagine-padoista – sormin. Kafta-lihapullat olivat todellista herkkua ryhmällemme. Kuurosokeat osallistivat innokkaasti berberitansseihin, koska ne olivat rytmiikkäitä ja helposti opittavia. Kuurojen sanotaan aistivan rytmin vatsansa seudulla. Ruokalajeja oli aina useita vaihtoehtoja ja niihin kuului joka kerta »kus kus», marokkolainen lihapata. Minttuteetä rypättiin päälle. Marokkolainen kahvi ei ollut suomalaisen makuun. Alkoholia ei Islamin oppien mukaan saanut nauttia, kuitenkin eräs marokkolainen mies sanoi, että he saavat iltapäivällä kello viiden jälkeen juoda kolme puolloa olutta.

Iltaohjelmistoon kuului usein napatanssia. Viimeistään edellisenä iltana kävimme syömässä Madame Merques:ssa, hienossa ranskalaisessa ravintolassa. Hyvän ruoan ja hienon viinin nautittuamme madame kät teli meidät kaikki henkilökohtaisesti ja kiitti käynnistä. Mieleenpainuvia elämyksiä oli myös kamelilla ratsastaminen ja itsensä kuvauttaminen käärme kaulassa. Marokossa kaulan ympärille kiedottu käärme tietää hyvää onnea, samoin kuin Fatiman käsi, joka kuvaa naisen oikeaa kättä. Vasen käsi on saastainen. Run

saasta marokkolaisesta tavaravalikoimasta löytyi paljon matkamuistoja: berberimiekkoja ja -naamioita, Fatiman käsiä, kaftaneja, koruja ja nahkatuotteita. Ja oman nahkamme saimme myös ruskeaksi ainakin ne meistä, jotka jaksoivat maata kuumassa auringonpaisteessa.

Tunto- ja hajuaistiin perustuvien kokemusten määrä oli valtava: auringon lämpö, ruokien ja mausteiden tuoksu, ihmisten paljous ympärillä, meri ja kuuma hiekka saivat olomme tuntumaan taivaalliselta. Mimoosa ja jasmiini tuoksuivat, boukainville hehkui tulipunaisena talojen seinustoilla. Appelsiineja sai Marokossa halvalla: kilo maksoi n. 60 penniä. Agadir sijaitsee lähellä kuuluisaa Soussin hedelmänviljelyaluetta. Hotelli, jossa asuimme, oli nimeltään Argana. Se on saanut nimensä puista, joissa kasvaa oliviin näköisiä hedelmiä. Matkalla Taroudantin tasangolle näimme vuohia kiipeilemässä arganapuissa – jopa niiden yläoksilla syömässä noita hedelmiä.

Lapista mukana oli kolme kuurosokeaa: kaksi tyttöä ja yksi poika. Vanhin seurueemme jäsenistä oli 74 vuotta. Lapi mies astui lasiin ja outo bakteerikanta mylläsi hänen vatsassaan – kuten jonkin verran meidän muidenkin. Lapin tytöt olivat matkaansa hyvin tyytyväisiä – minun havaintojeni mukaan – sillä marokkolaiset suorastaan jumaloivat heitä. Sari ja Outi valloittivat näiden ruskeasilmäisten miesten sydämet. Hotelli Arganan henkilökunta suhtautui ryhmäämme todella myönteisesti. Ystävälliset eleet ja hymyt olivat herkässä ja tuntuivat tulevan sielusta asti.

Jorma Säynäjäkangas
kuurosokeiden Lapin aluesihtööri